

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

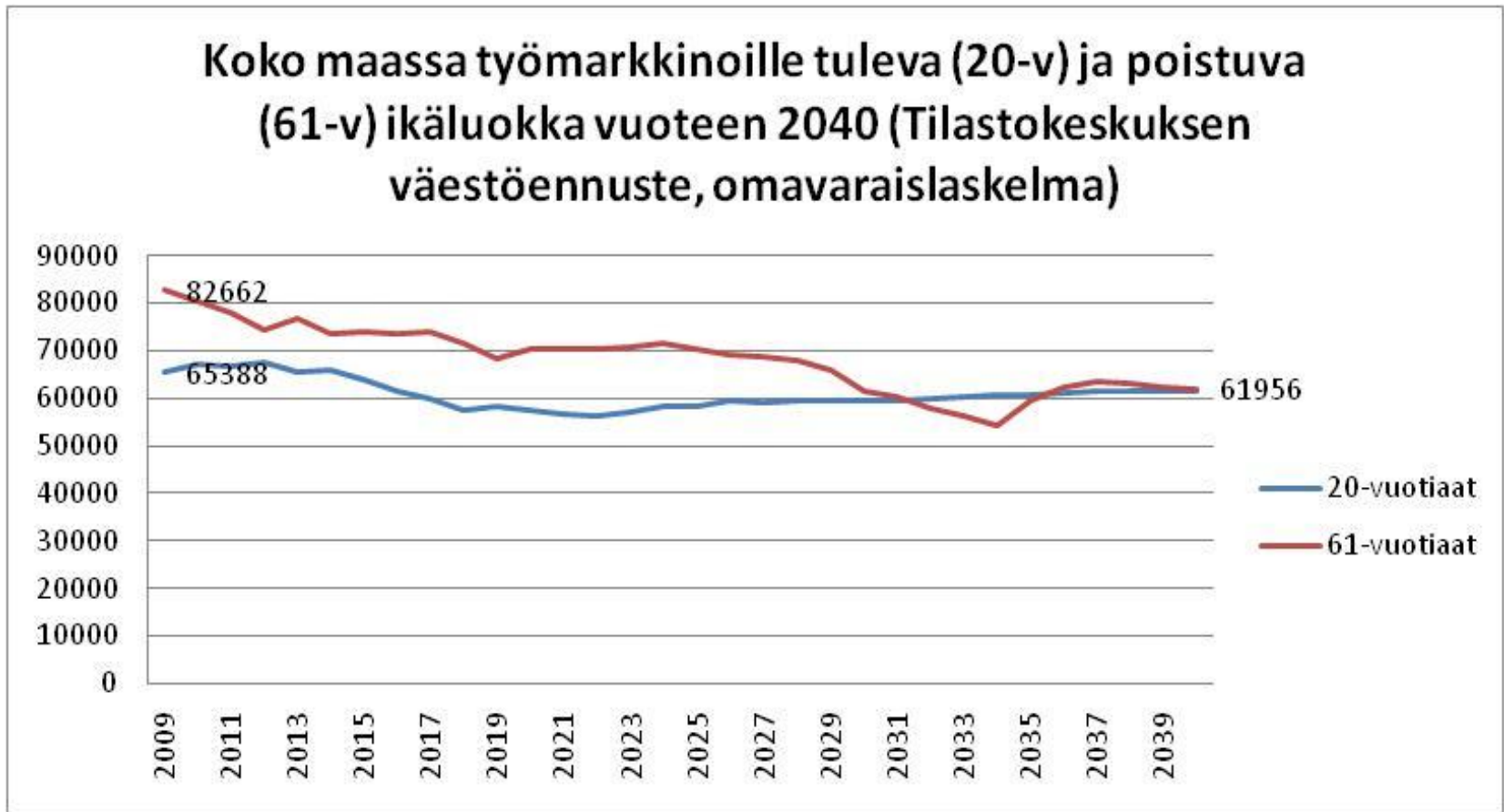
Tulevaisuuden työvoima- ja osaamistarpeet Suomessa ja Etelä-Savossa

Ennakointiasiantuntija Merja Toijonen

24.4.2013

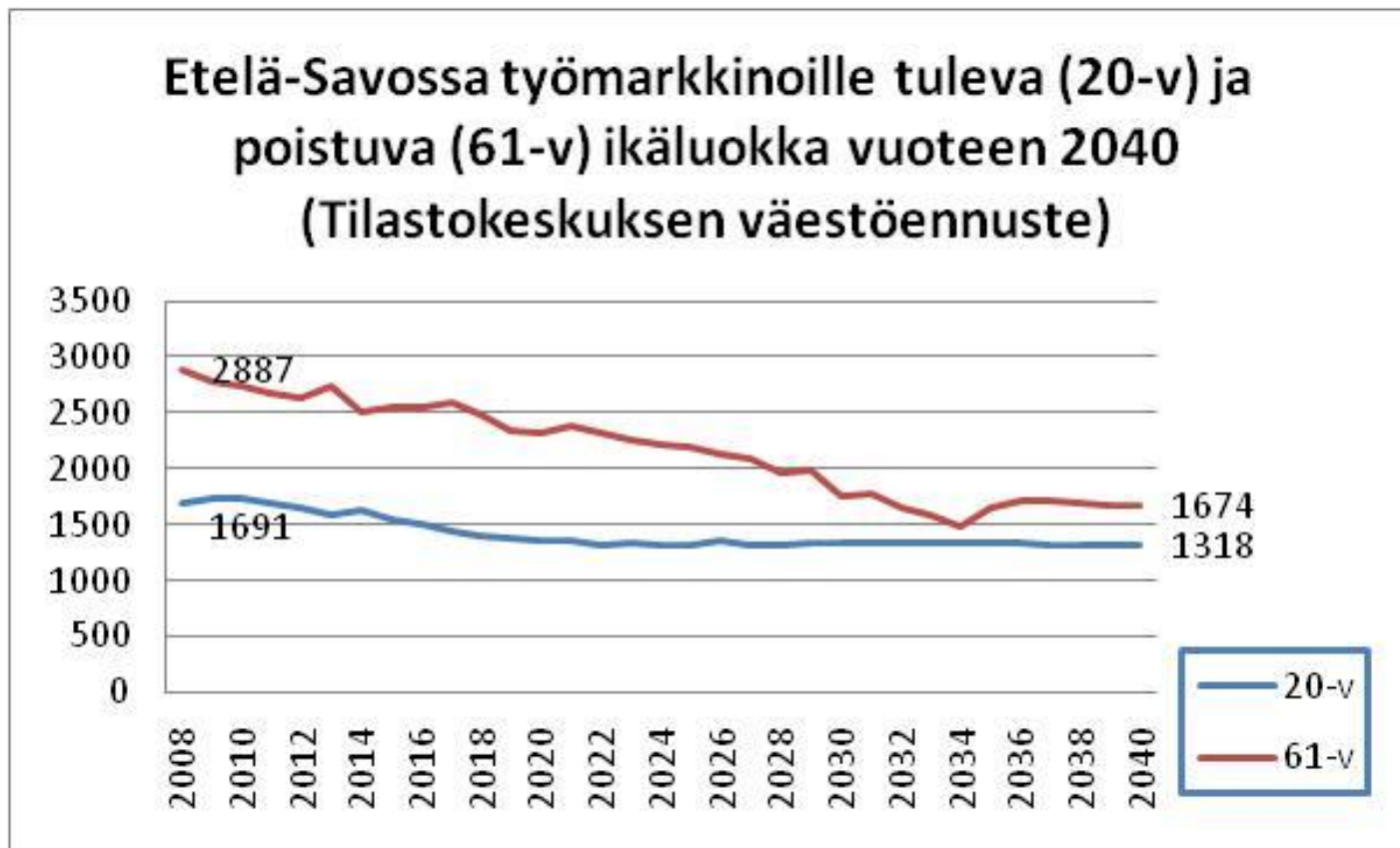

Koko Suomen työmarkkinoille tulevat ja poistuvat

Etelä-Savon työmarkkinoille tulevat ja poistuvat

Riittääkö työvoima? –

Opetushallituksen raportti 2011:25

”Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025; Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista”

- Työvoimasta poistuma on Suomessa vuoteen 2025 mennessä yli miljoona henkilöä.
- Kokonaistyövoimatarve suurin piirtein ennallaan.
- Esim. sosiaali- ja terveysalan töistä poistuu lähes puolet työntekijöistä. Toimialalla työvoiman määrä kasvaa, joten kaikki nämä pitää korvata ja sosiaalipalveluissa tarvitaan lisääkin. Palkkatyön määrä? / omaishoidon lisääminen?

Suomen työvoimatarve vuoteen 2025 (tavoiteskenaario) v. 2013 ennusteajasta eletty 1/3

■ <u>Työllisyys kasvaa:</u>	lisätarve	arvio 3/2013/mt
■ ☐ ☐ sosiaalipalvelut	(38 400)	pienempi?
■ ☐ ☐ terveydenhuoltopalvelut	(29 700)	pienempi?
■ ☐ ☐ vähittäiskauppa	(23 000)	päteekö enää?
■ ☐ ☐ koulutus ja tutkimus	(22 500)	pienempi?
■ <u>Työllisyys vähenee:</u>		vähennys
■ ☐ ☐ maa-, riista- ja kalatalous		(-20 400)
■ ☐ ☐ metallien ja metallituotteiden valmistus		(-13 400)
■ ☐ ☐ muu teollisuus (mm. tekstiilien, vaatteiden ja nahkatuotteiden valmistus)		(-12 300)
■ ☐ ☐ julkinen hallinto/pakollinen sos.vakuutus		(-11 600) suurempi?

Etelä-Savon työvoimatarve v. 2007 – 2025 (tavoiteskenaario) v. 2013 ennusteajasta eletty 1/3

- Työpaikkamäärä yht. laskee 60.500 → 57.800 **ylioptimistinen!**
- Vähittäiskauppa kasvaa 4.500 → 5.500 **ei toteudu?**
- Sosiaalipalvelut kasvaa 6.000 -> 6.800 **paljon pienempi kasvu?**
- Terveyspalvelut kasvaa hieman. **arvio ennallaan.**
- Julkinen hallinto supistuu 1.800 -> 1.400 **supistunee enemmän?**
- Koulutus ja tutkimus supistuu 4.500 -> 4.000 **laskeeko enemmän?**
- Metall- ja elektroniikkateollisuus supistuu 3.600 -> 2.800 **?**
- Maatalous supistuu 4.000 -> 2.900, **suuri kausityövoiman käyttö**
- metsätalous ja -teollisuus supistuu 4.200 -> 4.000 **supistuu selvästi enemmän, 3.600:aan.**

Työvoiman eläköityminen Etelä-Savossa v. 2010-2020 sekä arvio siitä aiheutuvasta korvaustarpeesta

Vuosina 2010-2020 eläköityy varmasti 14.000, todennäk. n. 19.000 hlöä.

Ammatit, jossa suuri eläkepoistumaa korvaavan (ja lisätyövoiman) tarve:

- Lähihoitajat, muut terveydenhuollon työntekijät ja kodinhoitajat 1.300 hlöä, **tarve lisääntyvä!**
- Siivoojat 400 hlöä, **korvattava, ei lisätarvetta.**
- Myyjät ja kauppiaat 400, **supistuva ammatti.**
- Sairaanhoidajat, kätilöt ym. 400, **korvattava, ei lisätarvetta**
- Rakennustyöntekijät ym. 350, **korvattava, eli lisätarvetta**
- Raskaiden moottoriajoneuvojen kuljettajat 300, **korvattava, ei lisätarvetta**
- Maanviljelijät 300, **vahvasti supistuva ammatti**
- Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät 300, **supistuva ammatti.**
- Koneasentajat ja –korjaajat 300, **supistuva ammatti.**

Työvoiman kysyntä ja tarjonta, alueellinen ennakointiprosessi

- Työssä mukana maakuntaliitto, ELY, oppilaitokset, työmarkkinajärjestöt...
- **Väestöennusteet** (muuttoliike, siirtolaisuus, syntyvyys, kuolleisuus)
- **Työssäolevien kokonaismäärän ennusteet** (eläköityminen / tuottavuuden kasvu, tuotanto- ja palvelurakenteen uudistukset)
- **Avautuvat työpaikat = poistuma + työvoimatarpeen muutos (+ tai -)**
- **Uuden työvoiman ennakoitu tarve = avautuvat työpaikat – työttömistä työvoimaksi saatavat**

Nuorten ammatillisen koulutuksen aloittajapaikat + aikuisten ammatillinen koulutus

- Tausta: arvio uuden työvoiman tarpeesta/vuosi (huomioon koulutuksen läpäisyaste + koulutusväylät + moninkertainen koulutus + tutkinnon suorittaneiden työvoimaosuudet, johon vaikutt. perhevapaat ym.)
- koulutus**aloittainen** tarve → koulutus**asteittainen** tarve
→ Mitenna-prosessi tuottaa nuorisoasteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikat maakunnassa
Työvoimatarpeisiin tarvitaan lisäksi runsaasti aikuisten ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta.

Pohdintaa, Etelä-Savo 1/2

- Työvoiman ikärakenne vinoutuu. Ydinongelma: miten jarruttaa nuorten (alle 35-v) työikäisten poismuuttoa työn perässä Etelä-Savosta pois?
- Etelä-Savossa on pulaa työstä: miten saadaan esim. paikkaan sitoutumatonta tietotyötä pääkaupunki-seudulta muualle Suomeen – osaajien riittävyys?
- Osa työstä on myös tulevaisuudessa paikallista (rakentaminen, hoiva, päivittäistavarakauppa, henkilökohtaiset palvelut...), osa työstä voidaan tehdä periaatteessa missä tahansa.

Pohdintaa Etelä-Savo 2/2

- Arviolta noin 65 % Etelä-Savon työpaikoista on tällä hetkellä sellaisissa ammateissa, joissa työn luonne edellyttää paikallisuutta. Työtä ei siis voi siirtää muualle.
- Työntekijät eivät välttämättä paikallisia tai kansallisiakaan.
- Koulutustarjonnan osuvuus työvoimatarpeisiin; koulutusala ja koulutusaste. Akateemisen työttömyyden ongelma on tosiasia erityisesti yliopistopaikkakunnilla.

Tahtojen taistelua...

- Nuorisotakuun lähtökohta: ammatillinen koulutus koko nuorisoiäluokalle. Kaikki nuoret mukaan kelkkaan - uudenlaiset ammattiopintojen muodot?
- Nuoria kiinnostavat alat: kauneudenhoito, käsi- ja taideteollisuus, liiketalous ja kauppa.
- Oppilaitosten tasapainoilu nuorten mielihaluja ja ennakoitujen työvoimatarpeiden välillä?
- Onko ”pakollista” yrittäjyysvalmennusta riittävästi edes niille, joiden koulutusammatti tulee edellyttämään yrittäjyyttä?
- Nuoria ei kiinnosta ainakaan siivoustyö. Myös hoivaan tarvitaan nuorten lisäksi paljon aikuisia työntekijöitä.

Laadulliset tekijät

- OSAAMISEN TARPEET → SISÄLTÖJEN VASTAAVUUS TYÖELÄMÄN TARPEISIIN
- Työnantajat odottavat nuorilta ammatillisen koulutuksen jälkeen nykyistä parempia valmiuksia heidän tarjoamiinsa tehtäviin.
- Vaikea tuottaa täsmäosaajia, kun yksittäiset työvoimatarpeet ovat 1-5 henkilöä ja koulutuksen ryhmät minimi 15 henkilöä. Isoilla työmarkkina-alueilla tässä suhteessa helpompaa, kun alueelliset tarpeet ovat määrällisesti suurempia? Pienet yksittäiset tarpeet lisäävät painetta mm. lisäkoulutusoppi-sopimuksen käyttöön.

Mitä työelämä odottaa (1/3)?

- Palkkatyötä siirtyy yrittäjähajaisesti tehtäväksi.
- Kustannustietoisuutta on parannettava myös palkkatyössä. Työntekijän ymmärrettävä liiketoiminnan ja yrittäjyyden periaatteita (budjetointi, hinnoittelu, kannattavuus, myynti, markkinointi).
- Asiakaspalveluosaamista ja –asennetta tarvitaan kaikissa ammateissa.
- luovuus ja innovatiivisuus, monitaitoisuus, joustavuus; näitä tarvitaan kaikkien alojen ammateissa
- päätöksentekokyky, itseohjautuvuus, kyky hankkia tietoja ja taitoja
- kielitaitovaatimukset, kansainvälistyminen

...mitä työelämä odottaa (2/3)?

- Palvelujen sähköistyminen, digitalisoituminen muuttaa työtehtävien luonnetta.
- tehokkuusvaatimukset, työaikojen laajentamistarpeet asiakastarpeiden mukaan?
- normien ja säädösten osaaminen, eettinen osaaminen
- ympäristöasiat, kestävä kehitys
- hankintaosaaminen (alihankinnat, palveluketjut)
- Ennakointiosaaminen korostuu myös yritystoiminnassa (trendien ja heikkojen signaalien tunnistaminen).

...mitä työelämä odottaa (3/3)?

- Verkosto-osaaminen – tulevaisuuden verkostoitunut tapa tehdä töitä edellyttää myös uudenlaista johtamista.
- Uudenlaiset tavat tehdä töitä –uudenlaiset ansaintalogiikat, ks. peliyhtiö Supercell
- Yhä enemmän räätälöityjä palvelupaketteja, ”avaimet käteen” –toimituksia – työntekijä on aina asiakaspalvelija – käyttäjän toiveita kunnioitettava!

Ennakointimateriaalia:

www.esavoennakoi.fi

<http://www.esavoennakoi.fi/signaaleja-maailmalta>

<http://www.esavoennakoi.fi/trendit-ja-heikot-signaalit>

- Erityiskoonnokset matkailun ja metsäsektorin tulevaisuudesta
- Metsäsektori: kansallisessa metsäohjelmassa (2010) tavoitteet kotimaisen puunkäytön, puunmyyntitulojen ja valtion verokertymän osalta. Kehitys ollut ristiriidassa tavoitteiden kanssa viime vuosina.
- Tulevaisuuden kuumiin teema on, miten päästään hyötymään biotaloudesta.
- Suomen huolena on, miten korvataan suurten vientialojen kysynnän hiipuminen ja hoidetaan kestävyysvaje.